

[צריך עיון **דלעיל** (לד: אות יד) כתב הקרן אורה דילפינן ענקוקלות מ"כל אשר יעשה", והכא יליף מ"ועד". (א.ב.א.).]

(ג) **גמ'**, סבר לה כרבי אלעזר דרבי מיעט וריבה. הקשה בחידושי הגרי"ז, הא רבי אלעזר בן עזריה מחייב אף בעלין ולולבין, ואם כן צריך להתחייב אף אחרצן או זג, דמה גרעי מעלין ולולבין. ולכך כתב, דנראה דרבי אלעזר בן עזריה ורבנן נחלקו בעיקר דין איסור חרצנים וזג. דלרבנן השיעור בכזית כמו בענבים ויין, ושאר איסורים. אבל לרבי אלעזר בן עזריה האיסור בחרצנים וזג משום בריה, ואף בפחות מכזית וכמו בנמלה וגיד. וכן מבואר בירושלמי נזיר (פ"ו ה"ב). ולפי זה שפיר בעינן ב' חרצנים וזג, ולחייב אף בפחות מכזית, דמטעם עלין ולולבין אינו חייב אלא בכזית. אמנם דחה לה, דלפי זה אם יאכל כזית צריך להתחייב גם בחרצנים או בזגים, מטעם עלין ולולבין, וזה לא מצינו. עוד תירץ, על פי התוס' ד"ה מחרצנים ועד זג, דכתבו, דחרצנים וזג אינם ראויין לאכילה. ואם כן יש לומר, דמשום הכי אינן בכלל לאו ד"מכל אשר יעשה מגופן היין", וגרעי מעלין ולולבין, דהווי אוכלין. והא דחייב דוקא בב' חרצנים וזג, היינו משום בריה, ואסרתה תורה. ואינן כשאר איסורי דנזיר, משום דלא הווי אוכל. (ועיין לעיל לד: אות ט').

(ד) **תוס' ד"ה רבא, בתוה"ד**, ומכללא נרבי וכו' וחוסם פי פרה. הקשה הקרן אורה, הא לא נעבדה בה עבירה, דהדישה עצמה אינה איסור. אלא דהאדם שחסם אותה איהו עבד איסורא. ומאי סלקא דעתך שתפסל משום כך.

(ה) **בא"ד**, דסתם כבש משמע בן שנה. כתב הרש"ש, דאף דבקרא נאמר "כשבים", משמע להו דאין חילוק בין "כבש" ל"כשב" ושניהם בני שנה. וכן כתב הרמב"ם (בהקדמתו לסדר קדשים בד"ה והנני אומר). אמנם כתב, דבמקום אחר מוכח דדוקא "כבש" בן שנה, אבל כשב כולל את המין כולו, ואף בן שנתיים ומעלה.

(ו) **בסוה"ד**, והשתא שמעינן מכעין הפרט בעל מום ונרבי מהכלל אפילו ב' שנים. הקשה הברכת ראש, אמאי הוצרכו "מן" למעט בעל מום, הא בפשטות קרא ד"תמים זכר" קאי אף אכללא דצאן, כמו על הפרטא, ומינה נלמד למעט בעל מום ולא צריך לפרטא. [עוד צריך עיון, דאם כן פרטא בתרא דכבשים ועזים מיותר. (א.ב.א.).]

(ז) **תוס' ד"ה וליף, בתוה"ד**, מן פרט וכו' למעוטי חיה. הקשה הקרן אורה, דבזבחים (לד). לא משמע כן, דממעט לה התם מתרי בקר וצאן האמורים בפרשה. עוד הקשה, דבתורת כהנים (ספרא - ברייתא דרבי ישמעאל אות ז') דריש לה להאי קרא בכלל ופרט, אין בכלל אלא מה שבפרט, דוקא בקר וצאן, ונשאר בצריך עיון.

דף לה ע"ב

(ח) **תוס' ד"ה ומנלן**, ארבנן קאי דרשי לעיל כלל ופרט וכו'. וכתב בפירוש הרא"ש ד"ה ומנל דהכי, דלא מייתי דומה בדומה, דלעיל דרשינן "פרט וכלל ופרט" ומייתי "כלל ופרט וכלל", אלא דתלמודא ידע דדין אחד להם. וכתב השיטה מקובצת בשם הרב עזריאל, דהא דלא אייתי ברייתא דלעיל (לה). ד"וכי יתן איש", דרשי ליה רבנן ב"כלל ופרט וכלל", משום דניחא לאתויי ברייתא דפליגי בה רבנן ורבי אלעזר, ודמי לפלוגתא דלעיל גבי נזיר.

(ט) **גמ'**, מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע. כתב הרמב"ם (בפירוש המשניות למעשר שני פ"א מ"ה), דמים ומלח נתמעטו, לפי שאינם גדלים מן הארץ, כי המים יסוד פשוט הם, ואינו גדל מן הארץ, והמלח אדמה שרופה. אמנם רבינו חננאל בעירובין (כח). כתב, ד"מפרי מפרי" ממעטים מים ומלח וכמהין ופטירות, ומגידולי קרקע ממעטינן דגים. וכתב התוס' יו"ט במעשר שני (פ"א מ"ג) דאף שהמים נקווים מתחת לארץ, ולא מקרקע גדלי. מכל מקום, הואיל ונובעים מן הארץ, ונראים לעין כאילו גדלים ורבים מן הקרקע, איצטרך למעוטינהו משום דלא הווי "פרי מפרי". ובתוספות הגרע"א (שם) הוכיח משבת (עג:), דמלח לא מיקרי גידולי קרקע.

(פ"ו מ"ב) כתב, דאין הלכה כרבי אלעזר בן עזריה, אלא האוכל מן החרצן והזג אינו לוקה עד שיאכל מהן כזית. וביאר התוס' יו"ט (שם), דדעת הרמב"ם דרבי אלעזר בן עזריה לא בא אלא להקל, דאפילו אכל כזית מן החרצנים או מן הזגין אינו חייב, עד שיאכל משניהם, ולעולם בעינן שיאכל כזית. אמנם מלשון הר"ע מברטנורה משמע, דמלבד דרבי אלעזר בן עזריה אתא להקל, דחייב דוקא אי אכל חרצנים וזגין. אתא להחמיר, דלא בעינן כזית, אלא על אפילו אכל שני חרצנים וזג חייב.

(יא) **גמ'**, היוצא מן הגפן אין וכו' מתני' דלא כר"א וכו'. כתב השיטה מקובצת בשם הרב עזריאל, דאין נפקא מינה אי דייקנן מרישא או מסיפא. אבל הברכת ראש כתב, דפליגי בפירוש דברי המשנה דכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה. אם שתיה נמי מצטרפת לאכילה אי לאו. (ועיין לעיל אות ו') דללישנא קמא אין שתיה בכלל, ולכך דייק מהרישא, דאין לומר דנקט ברישא היוצא מן הגפן אגב מציעתא, דכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה. כיון דאף התם הווי לאו דוקא, דהרי אין יין בכלל. אלא דרישא אתיא לאפוקי מרבי אלעזר דגפן עצמו לא. וללישנא בתרא, יין מצטרף לאכילה, ומשום הכי אין להוכיח מהרישא, דיש לומר, דנקט היוצא מן הגפן אגב מציעתא, דהתם היוצא מן הגפן בדוקא. ומשום הכי דייקנן מהסיפא, דאין חייב עד שיאכל מן הענבים, דקשה אמאי נקט אכילה הרי הכל בכלל, אלא ודאי דאתי למעט מידי דאכילה, דהיינו עלין ולולבין.

(יב) **תוס' ד"ה מיין ושכר**, אע"ג דדרשינן ליה וכו'. כתב הרש"ש, דקצת קשה, אמאי נקטו הדרשות דרבי שמעון שם ולא דחכמים.

(יג) **גמ'**, מאי מיעט מיעט שבישתא. כתב השיטה מקובצת, דמיעט זמורות, דקשין. והוא הדין עלין קשין דלא חזו לאכילה. ורבי אלעזר ריבה עלין ולולבין דוקא ברכין דחזו לאכילה. וכן כתבו התוס' לקמן (לה:): ד"ה איכא.

(יד) **תוס' ד"ה ומאחר**, ואם תאמר והא איצטרך לפרט אחרון. כתב הברכת ראש, דקושייתם, דאיצטרך לגופיה לאסרו אף שאינו ראוי לאכילה, ולמלקות. אבל אין לפרש דאיצטרך פרט אחרון שיהא פרט וכלל ופרט, דהרי עתה סלקא דעתך דאף פרט וכלל דנין כעין הפרט.

(טו) **גמ'**, לאיתווי עינבי דיכרין. ופירשו תוס' ד"ה עינבין, ענבים שהתליעו. והקשה הקרן אורה, למא לי קרא, וכי מפני שהתליעו יחזרו להיתר, וכל זמן שקצת ראויים לאכילה יהיו אסורים. וכתב, דלפי הגירסא "ענבי דכדום" (המובא במסורת הש"ס אות ב') אתי שפיר, דיש לומר דהיינו ענקוקלות דתנן בערלה (פ"א מ"ח), דהם ענבים שלקו בגופן מהחמה קודם שהביאו שליש, ומעולם לא היה עליהם איסור.

(טז) **תוס' ד"ה מחרצנים**, ואם תאמר והא שפיר איצטרך וכו' דאע"פ שאין ראויים לאכילה. הקשה הקרן אורה, היאך דרשינן מחרצנים ועד זג לפרט. הרי הם נצרכים לגופן, וכדאמרינן לרבי אלעזר בן עזריה דסבר כרבי אלעזר, משום דנצרך לגופו. ועוד הקשה, דאם חרצנים וזג אינם ראויים לאכילה, אמאי אסורין בערלה. ולכך כתב, דלא בעינן קרא לאסור חרצנים וזג, כיון דילפינן להו מפסולת פרי, וכדאיתא בספרי (במדבר פ"ו פ"ד אות צ"ד).

דף לה ע"א

(א) **תוס' ד"ה רבין הביניים, בתוה"ד**, וקשה דההיא גוף הענב וכבר כתב ענבים. תירץ השיטה מקובצת, דהא דאיצטרך "ועד", ליתורי לפרטא בתרא. והקשה הקרן אורה, הא חרצנים וזג אתיין לפרטא בתרא.

(ב) **בא"ד**, ולא אמרינן דבטלה דעתו אצל כל אדם. הקשה הקרן אורה, מהיכי תיתי לומר דלא מיחשב אכילה, וכי בערלה שרי לאכול בכהאי גוונא, הא התם ליכא ילפותא להא. ועוד הקשה, לפירוש רבינו תם דהם ענבים קטנים שלא מתבשלים לעולם, הא כיון דהגיעו לכלל בוסר הרי הם בכלל ענבים כמו בערלה. ותירץ, דאפשר דכוונתו לענקוקלות דתנן בערלה (פ"א מ"ח), ופירש רבינו עובדיה מברטנורה (שם) דהם ענבים שלקו קודם שליש בישול.

ממצה מצטרף, היינו מצת מנחה דהויא מידי דמיקטר.

(ג) **תוס' ד"ה כמאן, בתוה"ד**, והיינו היתר מצטרף לאיסור ור"ל חצי זית משאור וחצי זית ממצה. **רש"י בפסחים** (מג): **בד"ה אף שאור** כתב, דהיתר מצטרף לאיסור מיירי באינם מעורבין אלא כל אחד ניכר. אבל **התוס' (שם) ד"ה כמאן** כתבו, דאין "היתר מצטרף לאיסור" עד שיתערב האיסור וההיתר יחד. עוד כתב **רש"י פסחים** (מד): **ד"ה מפת ויין**, דאם פשט היין בכל הפת, אף לרבנן דלית להו "היתר מצטרף לאיסור", כיון דאית להו ד"טעם כעיקר", נעשית הפת עצמה איסור. וכתב **הקובץ שיעורים** (שם אות קעד), **דלתוס'** צריך לומר, דעל כרחק אין היתר נעשה איסור על ידי "טעם כעיקר", דאם לא כן מאי נפקא בהא ד"אין היתר מצטרף לאיסור", תיפוק ליה משום "טעם כעיקר". אבל **רש"י** לשיטתו ד"היתר מצטרף לאיסור" באינו בלוע.

(ד) **שם**, בביאור טעם מחלוקת **רש"י** ותוס' שהבאו באות הקודמת, כתב **הקובץ שיעורים** (שם) **דלתוס'** "היתר מצטרף לאיסור" היינו דההיתר עצמו נעשה איסור ומשום הכי אי אפשר אלא בבלוע, ולא כשעומדין בפני עצמן. אבל לרש"י אין ההיתר נעשה איסור, אלא דאף שהוא היתר, גזירת הכתוב דמצטרף לאיסור. אבל בבלוע דההיתר עצמו נעשה איסור, לא בעי לדינא ד"היתר מצטרף לאיסור". (ועיין לקמן לו. אות ב.).

(ה) **גמ', אי הכי לענין חמץ נמי**. הקשה **הראב"ד** בספר **תמים דעים** (סימן רמה), אמאי לא הקשה דכל איסורין שבתורה נמי, דהא כתיב "כל חלב וכל דם וכל נבלה וכל השרץ השרוף על הארץ" ועוד מקומות, ונשאר בצריך עיון.

(ו) **תוס' ד"ה ה"ג רש"י**, הא וכו' דמדאורייתא חד בתרי בטיל. וכן איתא **בפסחים** (מד). "ליבטיל ברובא". וצריך ביאור, הא התבלין אינו מין המקפה וגבי מין בשאינו מינו אוסר בנותן טעם, ולא סגי ברוב. אינו מתבטל ברוב. וכדכתבו **תוס' (בעמוד ב')** **ד"ה שתי קופות**, דהיכא שנתערב תבלין אינו בטל ברוב. (ח.ו.) ויש לומר, דכיון דאיירינן לענין טומאה אין חילוק בין מינו לאינו מינו. וכן כתב **המאירי בפסחים** (שם ד"ה והקשה אביי.).

(ז) **תוס' ד"ה אמר, בתוה"ד**, וה"ג והוינן בה מקום מגעו אמאי פסל הא לא הוי כביצה. הקשה **הרש"ש**, נימא טיט הנירוק יוכיח, וכדהוכיחו **בסוכה** (יט): לענין אויר פחות מג' טפחים, דמצטרף והוא עצמו אינו כשר.

(ח) **תוס' ד"ה משום, בתוה"ד**, ואור"י דאין דרך אכילתו בכך, ומשום הך טעמא לית לן למימר שלא יתבטל אגב המקפה. כתב **הברכת ראש**, דמשמע, דאם היה מלקט כזית ואוכל היה חייב, אלא דכיון דאינו עומד לכך ליכא למימר הכי. והקשה, דסותר לדבריהם **בתוס' (בעמוד ב')** **ד"ה וכזית**, דגם אם היה מלקט כזית לא מחייב. ותירץ, דדבריהם הכא כשיטת ר"ת (המובא **בתוס' לעיל ד"ה אמר**), דמיירי דהשום בעין על המקפה, ומהיכי תיתי לומר דאם צבר השום מעליו יהא פטור דמה לי מונח על המקפה או על השולחן. אבל להלן מיירי על דרך פירוש **רש"י** שהשום מעורב בתוך המקפה, ולכך אם היה מתלקט לא היה חייב. אבל הקשה, מדכתבו **התוס' להלן (בעמוד ב')** **ד"ה אמר ליה**, דגם לר"ת אם היה מלקט אינו לוקה. ותירץ דהתם הכונה לפי גירסת ר"ת בסוגיין הא לא הוי כביצה. ומכל מקום כתב, דגם לגירסא זו יש לומר דמיירי בדרך תערובת. ועוד, דהתוס' שם כתבו דהוי גמגום.

דף לו ע"ב

(ט) **גמ', דאיכא כזית בכדי אכילת פרס. כתב השפת אמת**, דמדברי **התוס' ד"ה אמר מוכח**, דפירשו, דאכיל לכל הכזית בכדי אכילת פרס. אבל הלשון "לוקה עליהם בכזית" לא משמע כן, אלא כשיטת **ריבנו חיים** (הובא לקמן לו אות ב), דבתערובת כדי אכילת פרס, לוקה על כל כזית וכזית מן התערובת, אף דלא אכיל להכזית בכדי אכילת פרס. משום דבכהאי גוונא חייל שם תרומה על כל התבשיל. ואתי שפיר גם לפירוש ר"ת בלא גימגום שכתבו התוס'. ואין להקשות, דאם כן, גבי כותח הבבלי למה בטלה דעתו [כדאיתא

(י) **גמ', גידולי קרקע. כתב הרש"ש בעירובין (כו:)**, דיש סמך בתורה דבהמה נקראת גידולי קרקע, מדכתיב (דברים כ"ח ד') "ברוך פרי בטנך ופרי אדמתך ופרי בהמתך", ולהלן דחשיב לכולהו ברוכי בארוכה, דילג פרי בהמתך, ועל כרחק דכילי להו בפרי אדמתך. עוד כתב, דלא תקשה דאם כן נימא דבירך על בשר בורא פרי האדמה יצא. דיש לומר, דאולינן לענין ברכה בתר לשון בני אדם, ואין בשר נקרא פרי האדמה בלשונם.

(יא) **תוס' ד"ה מזה פרט, בתוה"ד**, ולמעוטי דגים. הקשה **בהגהות המהרש"ם בפסחים (כו:)**, **דבביצה (כג:)** כתבו **רש"י ותוס' בד"ה ואין**, דדגים אוכלים קרקע, ואם כן נימא דהוה גידולי קרקע. ותירץ, דעפר לא הוי גידולי קרקע. [אך עדיין צריך עיון, דרש"י ותוס' (שם) כתבו, דהם אוכלי עשב הנמצא במים ושרשי עשבים, והוה גידולי קרקע. (א.ב.ב.).]

(יב) **גמ', ומכדי תרין כללי ופרטא ותרין פרטי וכללא וכו'.** הקשה **המרומי שדה**, אמאי לא מנה רבי ישמעאל בשלוש עשרה מדות דהתורה נדרשת בהן את המדה הזו. דבשלמא **לתוס' בשבועות (ה.) ד"ה דתנא דבי רבי ישמעאל**, דכתבו, דאין נפקא מינה בין ב' המדות הללו אתי שפיר, אבל למבואר בסוגיין דיש הבדל בין הנהו ב' מדות, קשיא. ותירץ, דהגמ' מחלקת כאן בין ב' המדות האלו, אליבא דהתנא דאית ליה **בעירובין (כו:)**, מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע, דסובר כלל ופרט וכלל מרבים אפילו מה דדומה לפרט בצד אחד. אבל למאן דאמר (שם) מה הפרט מפורש ולדודות הארץ, דלא מרבינן בכלל ופרט וכלל, אלא מה דדומה לפרט בב' צדדים. ליכא נפקא מינה בין ב' המדות האלו. ו**בברייתא דתורת כהנים (פיסקא ח')**, דריש מה הפרט ולדודות הארץ, אם כן תנא דבי רבי ישמעאל לטעמיה, דאין נפקא מינה בין ב' המדות האלו. אבל הקשה, לדברי **התוס' בד"ה מכדי**, דלמאן דאמר כללא קמא או פרטא קמא עיקר הנפקא מינה להיפך, ואדרבא בכלל ופרט וכלל בעינן דומה בב' צדדים, הדרא קושיא לדוכתא.

(יג) **גמ', איכא דאילו פרט וכלל מרבינן אפילו עלין ולולבין וכו'.** השיטה **מקובצת** כתב בשם **הרמ"ה**, דמכח קושיית **התוס' ד"ה איכא**, דרבי אליעזר דריש מיעט וריבה, ומכל מקום מרבה עלין, יש לגרוס להיפך, איכא דאילו ריבה ומיעט, [צריך לומר מיעט וריבה] מרבה אפילו עלין, דדריש כלל ופרט לולבין אין עלין לא.

(יד) **תוס' ד"ה אין היתר**, (בדף לו.) **בתוה"ד**, דא"כ לפרוך אדר' אבהו נמי וכו'. כתב **השיטה מקובצת** בשם **הרב עזריאל**, דאין לומר דזעירי לא פליג ארבי יוחנן, וכמאן כרבי אלעזר דדריש כל, קאי אדרבי יוחנן. דאם כן, נצטרך לומר דלאפוקי מדאביי קאי אף על רבי יוחנן. והא קשיא, דרבי יוחנן אמר להדיא **במנחות (כו:)**, דיש קומץ בפחות משני זיתים, והיינו כאביי.

דף לו ע"א

(א) **גמ', זעירי אמר אף שאור בכל תקטירו.** הקשה **הקרבן אורה לעיל (לה:)**, לשיטת **רש"י** (מובא להלן אות ג'), דהיתר מצטרף לאיסור אף דאינן מעורבין, הא לכאורה לענין הקטרת שאור לא מסתבר למימר היתר מצטרף לאיסור, אם אינן מעורבין, דמי מחברן. ודוקא גבי אכילה, יש לומר, כיון דאכיל ההיתר והאיסור יחד, חשיב אכילה אחת. דהא וודאי אם יקריב חצי זית שאור בזוית זו, וחצי זית מצה בזוית אחרת, חייב משום הקטרת שאור. ואם כן כשהקריבן בבת אחת על ידי מה יתחברו. וכתב, דבעינן למימר דכיון דמקטירן בבת אחת חשוב הקטרה אחת, אף על גב דכל אחד ניכר לעצמו. ועיין באות הבאה.

(ב) **רש"י ד"ה זעירי, בתוה"ד**, **ועיסה** משלימו לכזית. עיין באות הקודמת. ו**בחינדושי הגרי"ז**, הוסיף להקשות. דהיאך שייך צירוף העיסה הא גבה אין דין הקטרה, דהא לא הויא מידי דמיקטר, ואם כן הקטרתה שריפה בעלמא הוא, ומה שייך למימר שמעשה השריפה בה ישלים לשיעור הקטרה. אמנם כתב, **דלתוס' ד"ה זעירי**, דכתבו, דאם הקטיר חצי זית משאור וחצי זית

למלקות, דאין מלקין על ההיקשות. וכי תימא לאיסור נמי מאי נפקא מינה, והא קיימא לן דחצי שיעור אסור מהתורה. איכא למימר דנפקא מינה לפחות מחצי זית, דאין בו איסור דאורייתא.

יב) תוס' ד"ה תאכל, בסוה"ד, דלטעם כעיקר הא כבר ילפינן מגיעולי עובדי כוכבים בכל איסורים. הקשה **הקרבן אורה**, אמאי הוצרכו להאי טעמא, תיפוק ליה דבלאו הכי לא שייך "טעם כעיקר" במין במינו, והא איירינן הכא בנבלע שומן בבשר, דהוי מין במינו. עוד הקשה, להמבואר בסוגיין, דלרבנן חטאת אתי "לטעם כעיקר", היאך שייך בה טעם כעיקר הא במין במינו ליכא טעמא. וכתב, דלקצת פוסקים דכתבו, דשומן ובשר לאו מין במינו הם, אתי שפיר.

יג) בא"ד, שם. אמנם **המהר"ם חלאוה בפסחים** (מה). כתב, דלא אתיא "לטעם כעיקר", כיון דהכא על כרחך אית ביה ממשו של הבשר. ו"לכזית בכדי אכילת פרס" נמי לא אתיא, דהא מחייב דוקא באיכא כזית מן החתיכה, והרי אין בה כזית איסור. אלא ודאי דאתי "להיתר מצטרף לאיסור", ומינה נמי דאפילו באיסור כל דהו נמי, דהא לא ידעינן כמה בלעה. ואף על גב דהוי מין במינו, בקדשים מין במינו שנתבשל אמרינן היתר מצטרף לאיסור.

יד) גמ', משום דנזיר מקדשים לא ילפינן. כתב **הרש"ש**, דאף לבית שמאי דילפי **לעיל** (ט). נזירות טעות מהקדש טעות, הני מילי לענין חלות הנזירות עליו משום דנקרא נמי קדוש כקרבן, אבל היוצא מן הגפן שנאסר עליו, לא מצינו בקרא שיקרא קודש לגביה.

טו) גמ', מנזיר לא ילפינן משום דחמיר איסוריה דאילו חרצן אסור ליה. הנה גבי ערלה תנן (פ"א מ"ח) שנאסרו חרצנין. ולכאורה צריך עיון, דלפי זה מאי חומרא היא גבי נזיר. (א.ר.) אמנם **הר"ע מברטנורה** ביאר, דילפינן להו מאת פרי"ו את הטפל לפרי"ו. ואם כן גם התם נמי הווי חידוש. ואף דהתוס' **בברכות** (לו:) ד"ה **קליפי** כתבו, דיש לברך על גרעינים של פירות בורא פרי העץ. וכן כתב **הרא"ש** (שם סי' ד') דמדחייבין בערלה אלמא פרי ניהו, ויש לברך על גרעיני הפירות ברא פרי העץ. מכל מקום היינו דוקא בתנאי שלא יהו מרים, שיהא נהנה מהן. אבל חרצנין אין בהם טעם ולא דמו לגרעינין. (א.ד.ב.)

טז) גמ', היתר לאיסור בבת אחת, איסור לאיסור אפילו בזה אחר זה. כתב **האור שמח** (פט"ז ממאכלות אסורות הט"ו), דמירי דאכל ענבים ושתה יין בזה אחר זה. ודייק כך מסוגיין, דמשמע, דוג ויין מצטרף בדה אחר זה, דומיא דנזיר ששרה פתו ביין. אבל הוכיח **מתוס' ד"ה היתר לאיסור**, דכתבו חצי זית חרצן, וחצי זית מפת. דכונתם לסתור האי דיוק, ולומר, דאכילה ושתיה אינם מצטרפין בזה אחר זה.

דף לח ע"א

א) תוס' ד"ה דלית ליה צירוף, בתוה"ד, ועוד תירץ וכו' אבל כשהוא מעורב לא ס"ד למיסר. וכן כתבו **התוס' בעבודה זרה** (סח.) ד"ה **ואיך בשם רבינו יקר.** והקשה **הקהילות יעקב** (סימן ט') בשם **האחרונים**, מהא דאיבעיא **בשבועות** (כא.), אי רבי עקיבא סובר כרבי שמעון, דכל שהוא למכות. והוכיחו, מדאמר רבי עקיבא, דנזיר ששרה פתו ביין ויש בו כדי לצרף כזית חייב. ואי סלקא דעתך כרבי שמעון סבירא ליה, דכל שהוא למכות, למה לי צירוף. והשתא אי בתערובות מודה רבי שמעון דבעינן שיעור, מאי ראיא מנזיר ששרה פתו ביין דצריך שיעור, דלא כרבי שמעון, הלא בתערובות רבי שמעון מודה. ותירץ, דתוס' סברי ד"היתר מצטרף לאיסור" דוקא על ידי תערובות, ומשום דההיתר בעצמו נהפך לאיסור (ועיין לעיל לו. אות ג'). ולולי דינא ד"היתר מצטרף לאיסור", הפת והיין שבו, הוו תערובות איסור בהיתר, ואי אפשר לחייבו על כל שהוא. אבל בתר דנתרבה ד"היתר מצטרף לאיסור", שפיר יש לומר לרבי שמעון, דנזיר ששרה פתו ביין אין צריך שיהא כזית בצירוף היין עם הפת, כיון דהכל נעשה איסור, וסגי אפילו במשהו

איסור. דבבשר בחלב הדין דכל שיש בבשר טעם חלב, או חלב בבשר, לוקה על כל כזית. אך דחה, דלא ילפא הגמ' אלא דטעמו אסור, אף דלאו ממשו הוא. אבל יש לומר דכל חד כדיניה. בשר בחלב דתרווייהו הוו איסורים כל חד לגבי חברו, כל שיש באחד מהם טעם מחבירו שניהם אסורין, ולוקה על כל כזית. אבל בשאר איסורין דההיתר נשאר היתר, ואינו נאסר אלא מפני תערובות טעם האיסור שבו, אינו לוקה על כזית מן התערובות, היכא דלית ביה טעם כזית מן האיסור. דהא לא אמרינן אלא "טעם כעיקר", ולא "טעם עדיף מעיקרו", דאילו היה חצי זית בעין לא היה לוקה, וכיון שנתפשט טעמו בהיתר ילקה.

ז) גמ', מבשר בחלב לא גמרינן דחידוש הוא. יש לעיין אי טעמא דחידוש הוי כעין שאר פירכות, או דלא שייך למילף מיניה כלל ועדיף משאר פירכות. ונפקא מינה, אם אפשר ללמוד מצד השוה מדבר שהוא חידוש, עם דבר שאינו חידוש. דאי פרכת, מה להתם שהוא חידוש, נימא דהמקום השני יוכיח. ולכאורה יש להוכיח מדאיתא **בפירוש הרא"ש** (בעמוד ב') ד"ה **ורבנן**, דלפי האמת רבנן ילפי בצד השוה מנזיר וחטאת, דבתרווייהו כתיב טעם כעיקר. וקשה, אמאי בעינן למכתב בניזיר, נילף מבשר בחלב או גיעולי נכרים וחטאת בצד השוה, דחטאת אינו חידוש. אלא דעל כרחך חזינן, דמדבר שהוא חידוש אי אפשר ללמוד אפילו בצד השוה, ומשום דחידוש עדיף מפירכא. (א.ג.) **ובסנהדרין** (כ"ז.) דנו **התוס' בד"ה אין לך בו אלא חידוש**, אם כשהחידוש לחומרא, אפשר ללמוד לקולא. או דכיון דאיכא חידוש אין ללמוד ממנו כלל, והנה להצד השני בודאי עדיף משאר פירכות. (א.ד.ב.)

ח) גמ', אלא דאי תרו ליה וכו'. כתב **הרא"ש בעבודה זרה** (סח: סימן יא) **בשם הריצב"א**, דכל איסור ששהה בהיתר מעת לעת, הווי "כבוש", ובולע ופולט כמבושל. והוכיח כן מסוגיין, דאמר, "בשר בחלב חידוש הוא, דאי תרו ליה כולא יומא בחלב שרי, ואי בשיל ליה אסור". והקשה, מאי רבותא, הא גבי כל האיסורין שבתורה נמי, צונן בצונן לא מיתסר ולא בלע. אלא ודאי, דבכל איסורין שבתורה אף דבצונן לא בלע, אם נשרו בהיתר מעת לעת נאסרו מטעם כבוש, ובבשר בחלב חידוש הוא דאינו נאסר אלא דרך בישול.

דף לז ע"ב

ט) תוס' ד"ה מגיעולי, בתוה"ד, ותירץ דבכולהו כלי מדין הצריך הכתוב וכו'. הקשה **הפני יהושע בפסחים** (מד:), מנלן שהוצרכו להגעיל משום בליעת יין לנזיר, דלמא משום בליעת שאר איסורין. ועוד הקשה, דאפילו כל האיסורין שבתורה, היאך מצינו למילף מגיעולי עכו"ם, דלמא הך הגעלה לא הוי אלא משום איסור בליעת בשר בחלב דחידוש הוא, דאף טעמיה אסור מן התורה. ותירץ, דכיון דהא דכתיב בפרשת גיעולי עכו"ם, "כל אשר יבא באש" גבי כלי כסף וכלי זהב כתיב. ואין דרך לבשל בכלי כסף ובכלי זהב אלא יין, משום דבעי בישול מעט. ועל כרחך דאינו אלא משום איסור נזיר, דהא איסור סתם יינן אינן אלא מדרבנן. עוד תירץ, דאפילו מקרא ד"תעבירו במים" בלחוד מצינן למילף לנזיר, דכיון דכלי כסף וכלי זהב אין דרך לבשל בהם כלל, אלא להכניס בהן יין לקיום, ואפילו הכי הצריך הכתוב הדחה ושפשוף, ובקצתן מילוי ועירוי, על כרחך דהיינו משום איסור נזיר. דליכא לאוקמי באיסור בשר בחלב דבלא בישול אפילו בכבוש מותר. עוד תירץ קושית התוס', דלענין טעם כעיקר בגילוי מילתא בעלמא סגי, ולא שייך שום פירכא.

י) גמ', אמר ליה התם חידוש הוא דהא בכל התורה כולה נותן טעם לפגם מותר. כתב **המהר"ם חלאוה בפסחים** (מד:), דאף דדוקא בדיעבד מותר, אבל לכתחילה לא. הני מילי דרבנן, אבל בדאורייתא אפילו לכתחילה, דליכא לחלק בין דיעבד לכתחילה.

יא) גמ', לרבי עקיבא נמי דקא מוקים וכו' לימא מכאן אתה דן לכל האיסורין שבתורה. כתב **המהר"ם חלאוה בפסחים** (מד:), דהיינו לאיסור אבל לא

מהתערבות. ועיין באות הבאה.

ב) בא"ד, שם. עיין באות הקודמת. עוד תירץ בשם החתם סופר בעבודה זרה (שם), על פי הריטב"א במכות (זו), דטעמיה דרבי שמעון דכל שהוא למלקות, משום דכיון דאכל במזיד אחשביה לחומר איסור להתחייב בכל שהוא. אבל לענין קרבן דאתי על אכילת שוגג, בעי כוית לחשיבות. ולפי זה, הוא הדין בתערובת, דהטעם דמודה רבי שמעון דצריך שיעור, משום דכשאוכלו בתערובת היתר, ליכא אחשביה לאכילת איסור, דיש לומר דאכלו בשביל חלק ההיתר. וכל זה שייך כשנתערב ממילא, אבל נזיר ששרה פתו ביין, היינו ששרה בכוונה, ואם כן הרי אחשביה לאיסורא, דהא חוינן דלאכילת היין מתכוין, ובכהאי גוונא שייך דינא דכל שהוא למלקות, ושפיר אמרינן דאי רבי עקיבא כרבי שמעון, הוה ליה לחייבו אכל שהוא.

ג) גמ', כל רביעית שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מרביעית שבנזיר. הקשה הקרן אורה, אמאי לא ילפינן ד"היתר מצטרף לאיסור" בשאר רביעית של איסור כמו יין של ערלה, וכלאי הכרם בקל וחומר מנזיר. דאליביה, ליכא ב' כתובים הבאים כאחד דאין מלמדין, דהא בחטאת מצטרף אפילו אוכלין ותירץ, דסבירא ליה לרבי אלעזר דנזיר חמור, כיון דאסור נמי בהרצן, ולכך אי אפשר למילף מיניה. אי נמי, כיון דעיקר הנזירות לפרוש מן היין, החמירה בו התורה אפילו בצירוף היתר, ולא ילפינן שאר איסורים ממנו. עוד תירץ, דאיכא למיפרך מה לנזיר שכן איסור ואיסור מצטרף, מה שאין כן בשאר איסורין.

ד) תוס' ד"ה אפילו, בסוה"ד, דמשרת משמע דוקא יין והיכא דגלי גלי. כתב השיטה מקובצת, דסברת רבי אלעזר, דשריית הפת ביין הוא דרך שתייה. אבל הרצן ופת, או זג ופת, הוא דרך אכילה. והקרן אורה כתב, דלא ילפינן אוכלין ממשקין, כיון דעיקר הנזירות הוא לפרוש מן היין, ומשום הכי החמירה בו התורה אפילו בצירוף היתר.

ה) תוס' ד"ה נזיר, בתוה"ד, אע"ג דקאמר לקמן בפלוגתא לא קמיירי, היינו גבי חיורתא. הקשה השיטה מקובצת בשם תוס' הרא"ש, דליתני דבדם נבילות בית שמאי מטהרין, ובית הלל מטמאין ברביעית, והואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כוית. ועוד הקשה, דליחשיב נמי פלוגתא דאיתא בפאה (פ"ח מ"ה), דאין פוחתין לעני מחצי לוג יין, ולרבי עקיבא מרביעית. ותירץ, דשמא אותן רביעיות לא חישוב לאמת לכך לא מנה אותן אף דמיירי בפלוגתא. והקרן אורה תירץ לקושיא קמייתא, דלא חשיב הכא, אלא הני דהכי גמירי בהו דשיעורן ברביעית. אבל בנבילה, לא גמיר שיעור רביעית, אלא טעמא שאם יקרוש יעמוד על כוית. והיינו טעמא דלא חשיב רביעית של כל האיסורין, כגון יין של ערלה ושל כלאי הכרם, משום דלא נאמר במ שיעור רביעית, דאיסוריהן בלשון אכילה ובכוית, וביין הוא רביעית משום שאם יקרוש יעמוד על כוית.

ו) גמ', רביעית מים למצורע. הקשו התוס' במנחות (פח). ד"ה רביעית, מהא דתנן בנגעים (פי"ד מ"א), דבטהרת המצורע נותן לתוכה, חצי לוג מים, והכא אמרינן דבפלוגתא לא קמיירי. וכתבו, דרבינו יהודה בן הרב רבינו יום טוב הגייה שם, "רביעית מים", [וכן הגירסא לפנינו]. עוד תירצו, אף לגירסא דחצי לוג מים. דלכולי עלמא הוא ברביעית, ופליגי האם אפשר אף בחצי לוג מים, דמר בעי אדמומית דם גמור, ומר לא חייש להא אלא אפילו ליכא אלא חזותא בעלמא שיש בו קצת אדמומית סגי.

ז) גמ', והאיכא מרביעית נוטלין לידים לאחד ואפילו לשנים בפלוגתא לא קמיירי. הקשה הקרן אורה, הא אף לרבי יוסי איכא שיעור רביעית. ותירץ, דהכי קאמר בפלוגתא, היינו דאין שיעור זה ברור בכל דוכתי, אלא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה לא קמיירי, ולא מיירי אלא ברביעית דלית בה שום פלוגתא.

ח) תוס' ד"ה בר מההוא (בנמשך לעמוד הבא), בסוה"ד, דה"ה בפחות מרביעית סגי במעיין. אבל הבית יוסף (יו"ד סימן ר"א) כתב בשם רבינו

ירוחם, דשיעור מעיין ברביעית. וכתב החזון איש (יו"ד סימן קל"ו סוף ס"ק ב'), דצריך עיון מה ישיב על קושיית התוס', דליחשיב רביעית דמעיין.

דף לח ע"ב

ט) תוס' ד"ה ה"ג בנמרא, בתוה"ד, וא"ת תיפוק ליה דחמרא חדתי וענבי וכו' בתרי לאוין דכתיב מיין ושכר יזיר. הקשה הקרן אורה, היכא נאמרה אזהרת יין בנזיר, וליכא למימר בקרא ד"מיין ושכר יזיר", כיון דלא הוא אלא עשה. וכן הקשה הרש"ש. ותירץ הקרן אורה, דצריך לומר, דמחומץ יין וחומץ שכר לא ישתה נפקא ליה, דכיון דאזהר רחמנא על חומץ דידהו, כל שכן יין ושכר עצמו, ואין כאן אלא גילוי מילתא.

י) גמ', רבא אמר אינו לוקה אלא אחת שאינו לוקה אלא שבכללות. בפסחים (מא:): הגירסא להיפך, דלרבא לוקה שתיים או שלש, ולאביי אין לוקין. ופליגי שם בגמ' בדעת אביי, אי אין לוקין כלל משום דלא דמי ללאו דחסימה, או דאין לוקין שתיים אבל חדא לוקין. ופירש רש"י (שם) ד"ה תרתי ובר"ה חדא, דלמאן דאמר דאין לוקין שתיים אבל חדא לוקין, היינו דהיכא דאכל זג או חרצן ולקי עלייהו, לא לקי תו משום "מכל אשר יעשה", אבל אם אכל עלין ולולבין, דליכא מחלוקת דוג וחרצן, לקי משום לאו ד"מכל אשר יעשה". אמנם השיטה מקובצת (כאן) פירש, דתרתי לא לקי, היינו, בגוונא דהתרו בו מ"כל אשר יעשה", עם התראת זג או חרצן. דלהכי אהני מה שנכתב בכלל. אבל אם התרו בו מ"כל אשר יעשה וגו'" לבדו, לקי אף על זג או חרצן.

יא) גמ', שם. כתב המהר"ם חלאוה בפסחים (מא:), דאין לפרש אביי ורבא דפליגי בקרא ד"כל אשר יצא מגפן היין", אי הוא קרא יתירא או לא. דאם כן מאי טעמא דרבא דאמר אין לוקין, והא קרא יתירא הוא דלמאי איצטריך. אלא ודאי לכולי עלמא איצטריך ללולבי גפנים, דליכא קרא אחרינא דמרבה להו. ובהא פליגי, דרבא סבר, דכיון דאפקיה רחמנא בלשון לאו, לרבות לאוי בהני דכתיבי נמי אתא, דהא כולהו משתמעו מיניה. ולגבי לולבי גפנים נמי לקי, ולא מיקרי לאו שבכללות כיון דלא אתא קרא לחדותי לאו, אלא בדידהו, דאילו עלים מכלל ופרט נפקי. ואביי סבר דכיון שהכל נכלל בו, לאו שבכללות מיקרי.

יב) גמ', לוקה חמש. הקשה הקרן אורה, הא אינו יכול לאכול חמשה זיתים בבת אחת, ועל כרחך בזה אחר זה קאמר. והיכי מיירי, אי בשהתרו בו משום כל האיסורין קודם אכילת כולן, אמאי חייב על אלו שאכל באחרונה, הא יכול לומר שכחתי ההתראה. ואי בשחזרו והתרו בו קודם אכילת כל אחד, אפילו במין אחד לוקה על כל אכילה. וכתב, דצריך לומר דאכל לכולן תוך כדי דיבור של ההתראה. או יש לומר, דבכי האי גוונא לא מצי למימר שכחתי, כיון דהתחיל מיד לעבור על ההתראה, באכילת איסור.

יג) תוס' ד"ה והא שניר בין הביניים, קושיא הוא לַמ"ד דלא יחל לא הוא שניר וכו'. הקשה הגרע"א (בגלין הש"ס), דהיכן מצינו מאן דאמר בל יחל לאו שיורא הוא, דהא דאמרינן "אי משום בל יחל לאו שיורא", היינו לתרץ לרבא, דלא יקשה דליחשוב בל יחל. ואם כן אדרבא, אם בין הביניים הוא שיור, נימא דלרבא גם בל יחל הוא שיור, ושיייריה משום דשייר גם בין הביניים, ונשאר בצריך עיון. ותירץ הברכת ראש, דרב פפא דאמר לא תניא מידי חמש, לא קאי אאתקפתא דרבינא דהקשה הא שייר דבין הביניים, ואולי אף לא שמע האי קושיא. אלא דמסדר התלמוד הביא את קושיית רבינא, כדי לדחות הא דאמר לעיל מיניה דבל יחל לאו הוא שיור, דחוינן דהתנא שייר עוד. ועוד הביא, דלאחר מיכן גילה רב פפא האמת דלא תנא מידי חמש, ולא מכח קושיית רבינא חזר בו רב פפא מדבריו.

דף לט ע"א

א) מתני', סתם נזירות ל' יום. כתבו התוס' ד"ה סתם, דנקט לה, אידי דבעי למיתני גילח סותר ל' יום, כדי שיהא שערו גדל כפי שראוי לגדל כסתם

דלא דמיין להדדי. (ועיין באות הבאה). ובחידושי הגרי"ז לעיל (ה) ד"ה ובעיקר פלוגתא, הוכיח מדברי תוס' דבנטמא לאחר מלאת דסותר שבעה לרבי אליעזר, הוא דין סתירה לענין קרבנות, ולא מדין טהרה.

(ז) תוס' ד"ה וקים להו, בתוה"ד, ונהי דלרבנן נמי טעון תגלחת למצוה וכו'. הקשה החזון איש (אבה"ע סימן ק"מ ס"ק ט'), דמשמע מדבריהם, דאף דאינו ראוי לתגלחת בשעת הבאת הקרבן, לא פקעה מצות גילוח, ואילו בנטמא קודם גילוח איתא לעיל (יד): דפקעה מצות גילוח. ותיריך, דשאני טומאה דגופיה אידחי וכיון דאידחי אידחי, אבל תגלחת שאין החסרון אלא מה שאין לו עכשיו שיער לגלחו, לא אידחי, ומגדל שיערו ומגלחו.

(ח) גמ', תלש מירט סיפסוף כל שהוא מנין ת"ל לא יעבור וכו'. אמנם בסוטה (טז), אמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל, דהתורה אמרה בתער, והלכה בכל דבר. ופירש רש"י ד"ה והלכה, דמלקין אותו על כך וכו' אהלכה למשה מסיני סמכינן וקראי אסמכתא בעלמא. והקשה בתורת הקנאות (שם), לפי מה שכתב הר"ן בשבת (לא: בדפי הרי"ף), דאין עונשין על הלכה למשה מסיני, אמאי ענשינן בזוג וספסוף. ותיריך, על פי המבואר בסוגיין, דלרבי יאשיהו בזוג וספסוף עובר על כל פנים בעשה ד"קדוש יהיה גדל פרע". ולפי מה שכתב המגיד משנה (בפ"ב ממאכלות אסורות ה"א) בהא דאין עונשין מן הדין, דהיכא דנאסר בלאו הבא מכלל עשה בפירוש, אפשר ללאו לבא מקל וחומר. וביאור דבריו, דאין יכולין ללמוד מן הדין ב' מדרגות, האיסור והעונש. אבל כשהאיסור מפורש ילפינן מדריגה אחת מן הדין דהיינו העונש. ואף בהלכה למשה מסיני נימא הכי. ובזוג וספסוף דידעינן האיסור מ"גדל פרע שער ראשו", שפיר מצינו לענוש מהלכה למשה מסיני, דאם לא כן ההלכה דתער לאו דוקא למאי אתי.

(ט) גמ', ת"ל לא יעבור על ראשו. כתב הרמב"ם (פ"ה מנויר הי"ב), דנוזיר שהעביר על ראשו סם שמשיר את השער והשיר שעריו אינו לוקה, אבל בטל מצות עשה שנאמר "גדל פרע שער ראשו". והקשה הלחם משנה (שם), דהכא אמרינן "לא יעבור" לרבות כל המעבירים ואפילו סם במשמע, וכן מדאמרו מאחר שסופינין לרבות כל דבר, מה תלמוד "תער לא יעבור על ראשו". ואי ממעטינן סם נימא דתער אתי למעוטי סם, ונשאר בצריך עיון. ועיין באות הבאה.

(י) גמ', ומאחר שסופינין לרבות כל דבר מה ת"ל תער. כתב התוס' יו"ט (פ"ו מ"ג), דמסתבר דלמסקנת הגמרא דאינו מחייב אלא כעין תער, איצטריך קרא לגופיה לומר שלא יהא חייב אלא כעין תער. וכי תימא תגלחת אחרונה מנלן שהיא בתער, יש לומר כמו שסובר רבי בברייתא דמן הכתוב "עד מלאת" אתה למד, דאחר מלאת מגלח בתער. אמנם האורח מישור גרס בתוס' ד"ה מה ת"ל תער, דאי לאשמועינן כעין תער לכתוב משחית, ולכך הוצרך לשנות ולכתוב "תער", דבעינן לתגלחת אחרונה תער דוקא. ומטעם זה דחה לדברי התוס' יו"ט, דגם להוה אמינא אינו מחייב אלא כעין תער, ואין בזה נפקא מינה בין ההוה אמינא למסקנא.

דף מ' ע"א

(א) גמ', כשם ששתי שערות מעכבות בו כך שתי שערות סותרות בו. כתב בחידושי הגרי"ז, דלכאורה צריך עיון מה דתלה זה בזה. ותיריך, דאיתא לקמן (מב.), דאם גילח ושייר שתי שערות, ונשרה אחת מהן וגילח האחרת. דאף דשער אין כאן, מצות גילוח אין כאן, דלהוי גילוח בעינן דוקא שתי שערות. וכיון דחוינן, דשם גילוח הוי בשתי שערות, היינו דאמר רבי שמעון "כשם ששתי שערות מעכבות בו", דהוי גילוח בשתי שערות לענין קיום מצות גילוח, הכי נמי הוי שיעור לענין סתירה.

(ב) תוס' ד"ה רבי אומר, בתוה"ד, דמגלח בתער עובר בשני לאוין וכו'. וכן כתב בפירושו הרא"ש ד"ה לעבור, דאם העביר בתער והתרו בו משום תער ומשום לא יעבור לוקה שתיים. והשיטה מקובצת כתב דיש מפרשים, לעבור

נוירות. אמנם המלאכת שלמה (פ"ו מ"ג) בשם רבי יהוסף אשכנזי, גרס במתניתין סתב נזירות ל' יום. משום דהווי קשיא ליה, מה ענין סתם נזירות לסתירתו.

(ב) תוס' ד"ה סתם, בתוה"ד, והלכך בנזירות של ששים יום אם גלחוהו ביום שלושים אינו סותר כלום. אמנם הרמב"ם (פ"ו מנויר ה"ב) כתב, דאם נדר נזירות מאה יום ולאחר עשרים יום נתגלח רוב ראשו, הרי זה שוהה שלושים יום עד שירבה שער ראשו, ואחר השלושים יום מונה שמונים יום תשלום ימי נזירותו. וכל אותן השלושים יום כל דקדוקי נזירות עליו אלא שאין עולין לו מן המנין. וכן כתב בפירושו המשניות (פ"ו מ"ג), ויליף לה מקרא ד"גדל פרע", דלאחר שנתבאר דסתם נזירות שלושים יום, הרי השער שיהיה לו שלושים יום נקרא פרע. ועיין באות הבאה.

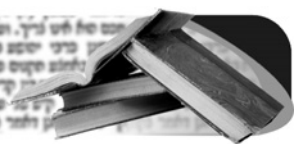
(ג) בא"ד, שם. עיין באות הקודמת בשיטת הרמב"ם. והקשה הלחם משנה, מהא דהקשו בגמ' לקמן (מד.) ויין יסתור שלושים יום, קל וחומר מתגלחת. ומה תגלחת שהותרה מכללה סותרת, יין שלא הותר מכללו אינו דין שיסתור. ותירצו, מידי הוא טעמא אלא משום גידול שער, גבי יין הא קאים שעריו. משמע, דהטעם דסותר משום גידול שער, וכיון דבנזירות מרובה אף שיגלח באמצע, הרי בסוף איכא גידול שער ואמאי סותר. ואי סותר נילף מינה יין, דהשתא ליכא למימר התם טעמא משום גידול שער, דבלאו הכי איכא גידול שער. אמנם הוכיח כדעת הרמב"ם ממתניתין (שם), חומר בטומאה מבתגלחת, שהטומאה סותרת את הכל וחיבינן עליה קרבן, ותגלחת אינה סותרת אלא שלושים. משמע, דכמו דבטומאה סותר הכל, בין בנזירות מרובה ובין במועטת, הכי נמי בתגלחת, דאי לא, לימא נמי חומר בטומאה שסותרת בין בנזירות מרובה בין במועטת, מה שאין כן בתגלחת שאינה סותרת אלא במועטת, ולא במרובה כשנשאר לו גידול שער כדי שיתגלח. ובלשון הזהב (מובא בהגהות וחיידושים פ"ו מ"ג), הוכיח דלא כהרמב"ם מאותה משנה, דלא תני חומר בתגלחת מבטומאה באופן שזר מאה יום וגילח לאחר עשרים יום, מונה יחד אחר שגילח מאה ועשר יום, ואם נטמא אינו מונה אלא מאה ושבעה ימים.

(ד) שם. עיין לעיל באות ב' וג'. כתב המנחת חינוך (מצוה שע"ד אות ב'), דלדעת הרמב"ם דאין ימי גידול פרע עולין לו, דהיינו דבתוך השלושים יום דגידול פרע, אין בו עשה ד"קדוש יהיה גדל פרע", (וכמו שכתב גבי מצורע (פ"ז מנויר ה"ט)), דכיון שאין הימים עולין בטל העשה ונשאר הלאו). נראה, דלפי מה שכתב הרמב"ם (פ"ה מנויר ה"ב) דסך נשא אינו אלא בעשה. כיון דבימים שאין עולין, ליכא להאי עשה, מותר בהם לסוך נשא. וכיון דהסיכה אינה מבטלת משום דאינה כעין תער לדעת הרמב"ם (פ"ה מנויר ה"ב), לאחר שלושים יום ימנה כדרכו.

(ה) מתני', או שגילחוהו ליסטים. כתב השיטה מקובצת בשם הרב עזריאל, שצריכין לשערור לעשות נפה וכברה.

דף לט ע"ב

(ו) גמ', וליף תגלחת טהרה מתגלחת טומאה. וביארו התוס' ד"ה וליף, דילפינן וכו' מה תגלחת שעל ידי טומאה וכו'. ובד"ה וקים, מ"מ שו חכמים סתם סתירה וכו' לסתירת טומאה. הקשה החזון איש (אבן העזר סימן ק"מ סק"ח), מה ענין שבעה של תגלחת טומאה לשבעה דתגלחת טהרה. לכך פירש, דלא וליף מטומאה אלא הא דליכא דין סתירה לאחר מלאת, ולא בעינן שיהא ראוי למגודל פרע אלא שעה אחת הראויה להביא קרבן. ולשון שבעה שבעה לאו דוקא, אלא, דכמו בנטמא אחר מלאת אינו סותר, ולכך סגי בשבעה, הכי נמי כשגילח אחר מלאת, אינו סותר ולכך סגי בשבעה. עוד כתב, דנראה דאם הגיע כדי לכוף ביום שני או שלישי דסגי בהכי, אף שגילח ולא השאיר כדי לכוף, אלא שאם גלח בתער צריך שבעה. אמנם הקרן אורה כתב, דהך ילפותא לאו לימוד גמור הוא, אלא מסברא הוא דאמרינן הכי, ואף על גב

ח) גמ', אמר ליה ההוא אליבא דרבנן הא אליבא דרבי אליעזר. הקשה האורח מישור, הא אפילו אליבא דרבי אליעזר פשיטא ליה מילתא דמצורע בתער מקרא יתירא דכתיב "ראשו" גבי מצורע, ומאי אולמא ילפותא דרבנן דילפי מוקזנו גבי מצורע, והוא הדין דהוי מצי למימר איפכא, דלעיל דפשיטא ליה מצורע הוא רבי אליעזר דיליף מראשו, והכא דלא פשיטא ליה, כרבנן דלא יכולין למילף מראשו, משום דסברי תער לא יעבור הוא הדין לכל המעבירין, ונשאר בצריך עיון. והקראן אורה תירץ, דליכא למימר דהברייתא אתיא כרבי אליעזר דיליף מראשו ומנויר, דהא ברייתא דלעיל סברה דבנויר חייב בכל המעבירין, ואם כן מנויר לא שמענו דמצורע בתער.

ט) גמ', יכול אף מצורע כן ת"ל זקנו. כתב הרמב"ם (פ"ו מנוירות ה"א), דנזיר מצורע מגלח משום דאתי עשה ד"וגלח את שערו", ודחי ללאו דנזיר ד"תער לא יבא על ראשו". אבל עשה דנזיר ד"קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו" אין צריך לדחות, דכיון דנטמא הנזיר בצרעת, וימי חלוטו אין עולין לו, הרי אינו קדוש בהן ובטל העשה מאליו. והקשה הרמב"ם (שם), דביבמות (ה). מבואר הטעם דעשה דמצורע דחי לאו ועשה דנזיר, משום דהוה ליה לאו ועשה שישנו בשאלה. ותירץ הרמב"ם (שם), דהיה קשה ליה להרמב"ם, התייבחו נזירות סתם דאיתיה בשאלה, אבל נזיר שמשון דליתיה בשאלה מאי איכא למימר. ולכך פירש דליתיה לעשה דנזיר. עוד הוכיח הרמב"ם, מלקמן (מא.), דאמרי גבי נזיר מצורע, אתי עשה ודחי לא תעשה, ומשמע דמילתא דפשיטא דליכא בנויר מצורע אלא לא תעשה בלבד, ולא שבקינן מאי דמפורש בדוכתיה ותפסינן מאי דאיתמר ביבמות. והכסף משנה (שם) תירץ, דתרי טעמי איכא במילתא, ותלמודא חדא מינייהו נקט.

י) גמ', איזהו גילוח שיש בו השחתה וכו'. כתב בחידושי הגרי"ז, דיש חילוק בין איסור גילוח דוקן לבין מצות תגלחת דמצורע ונזיר, דגבי זקן ליכא דין "תער" אלא דנאסר "גילוח שיש בו השחתה", אלא דההיכי תימצי לכך הוא תער. אבל במצות תגלחת לא הוי דין גילוח שיש בו השחתה, אלא דין "תער". והסתפק, באם יגלח בתער אבל לא בדרך השחתה אם יתקיים בזה דין תער, דאפשר דגילוח ד"תער" לא הווי אלא כדרכו של תער, דהוא דרך השחתה. והוכיח, דבעינן דרך השחתה, מהא דאיתא בברייתא בסוגיין, "תלמוד לומר זקנו" דדחי עשה דמצורע, לאו דפאת זקנם לא יגלחו. ולכאורה קשה דהא אפשר לקיים שניהם על ידי שיגלח בתער בלא השחתה, ועל כרחק חזינן דבעינן בדרך תער, על ידי השחתה.

יא) גמ', ממאי דלמא לעולם אפילו לוקטו במלקט ורהיטני וכו'. הקשה הגאון רבי עקיבא איגר (בגליון הש"ס), הא עתה דקיימינן דלרבנן מלקט ורהיטני אינו דרך גילוח, דמהאי טעמא אינו חייב אלא אהקפה, ממילא במצורע דכתיב "וגלח" אינו במלקט ורהיטני, והוה ליה למיפרך דלמא מגלח במספריים נמי מצוה קעביד, ונשאר בצריך עיון. והקראן אורה תירץ, דצריך לומר דאף על גב ד"לא יגלחו" דוקן משמע לאפוקי מלקט ורהיטני, היינו גילוח שנאמר בלשון לאו, דלא מציינן לחיובי אלא דרך גילוח הרגיל. אבל גילוח שנאמר בלשון עשה, לא אימעט מינה אפילו מלקט ורהיטני, דגם בכהאי גוונא הוי קצת גילוח.

בשני לאוין, אם גילח בתער ובשאר מעבירים [דהיינו שער אחד בתער ושער שני בשאר מעבירים], דהווי שני שמות, כמו ענבים לחים ויבשים, דמין אחד ולא אחד ולוקה שתיים, הכא נמי תער שם אחד.

ג) תוס' ד"ה ובתער, בתוה"ד, אלא ברוב ראשו סותר היכא דלא שיירו בו כדי לכוף אע"ג דלא הוי כעין תער. אמנם בפירושו הרא"ש ד"ה ובתער כתב, דתער אכולהו קאי. ונמשמע דמודה לשיטת התוס' דתער מיקרי כשעקר השיער משרשו לגמרי, וכדכתב בד"ה אימא כעין תער שהעביר כל השער, וכן משמע מלעיל (לט:). בד"ה למימרא, דכתב בכעין תער מודו ופליגי בששייר כשאין לכוף ראשו לעיקרו.]. והרמב"ם (פ"ו מנויר ה"א) כתב, דאף בסתירה בעינן כעין תער, אלא דלשם תער סגי, אף כשלא נשאר מן השערות כדי לכוף ראשו לעיקרו, ולא בעינן שיעקור השיער משרשו לגמרי. ולשיטתו אזיל (בפ"ה מנויר ה"א), דהמגלח שער אחת לוקה, ואם הניח ממנה כדי לכוף ראשה לעיקרה, אינו לוקה דאין זה כעין תער. ועיין באות הבאה.

ד) בא"ד, שם. עיין באות הקודמת. הקשה השיטה מקובצת לעיל (לט.), דהכא אמרינן דסותר ברוב ראשו ובתער ומפרש כעין תער, ואילו לעיל (שם) משמע, שאם לא נשאר בו כדי לכוף ראשו לעיקרו משיער שהיה בו בשעת קבלת נורו סותר. ותירץ, דברוב ראשו ודאי אינו סותר אלא בכעין תער, אבל בכל ראשו סותר היכא דלא שייך כדי לכוף.

ה) שם. הקשה בחידושי הגרע"א, הא בשייר שיעור זה כדי לכוף ראשו לעיקרו סותר, כיון דמלתחת רבייה, וכדאמרינן לעיל (לט.), ונשאר בצריך עיון גדול.

ו) תוס' ד"ה נשא, בתוה"ד, וצריך לומר דאי מההיא הוה אמינא מאי שלא בתער שלא כעין תער ואפי' סך נשא נמי. הקשה הקראן אורה, דלמא לפי האמת הכי פירושו, דשלא בתער שלא כעין תער, אבל כעין תער אפילו בשאר מעבירין יצא, ותגלחתן מצוה אתי למעוטי דוקא סך נשא. ותירץ, דנראה מדבריהם דסך נשא הוי בכלל שאר מעבירין, וכיון דאימעט סך נשא הכי נמי אימעטו כל המעבירין כעין תער. אבל כתב, דלא משמע הכי, מדקאמר בגמרא למעוטי סך נשא דוקא, והיינו משום בכהאי גוונא ודאי לא הווי תגלחת, כיון דהשיער נופל ממילא. ולכך פירש, דסלקא דעתך דגמרא דמשום עבורי שיער הוא, ואפילו נשא, קא משמע לן, ותגלחתן מצוה, דבעינן תגלחת דוקא. דהוה אמינא דאפילו שלא בתער אלא בשאר מעבירין נמי יצא, קא משמע לן דשלא בתער נמי לא יצא, ולא זו אף זו קאמר. וכתב, דהיינו טעמא דהרמב"ם (פ"ה מנויר ה"ב) דכתב, דסך נשא אינו לוקה בנויר, אלא עובר בעשה דגדל פרע. משום דלא קעביד מידי ושער ממילא עבר.

דף מ' ע"ב

ז) גמ', האי תנא מעיקרא אמר וכו' והדר אמר וכו'. כתב הקראן אורה, דהאי לישנא לאו דוקא, דהא דאמר לעיל ללמדו דמצורע אי אפשר, הוא ברייתא, אבל הא דבעי למילף מדינא, הוא שקלא וטריא דהש"ס. והכי פריך, מאי מספקא ליה להש"ס במצורע ובעי למילף מדינא, הא בברייתא לעיל משמע, דבמצורע פשיטא דבתער.

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היומיומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדרף היומיומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 10:00 – 9:00 בהיכל הכולל בביהמ"ד "אהל יעקב" רחוב שאגת אריה פינת רחוב קצות החושן קרית ספר ת"ו

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 050-410242 sbma@mehadrin.net

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת